

Волкова Л.А.,
к.с./з.н., професор кафедри водогосподарської екології, гідрології та гідравліки
Семенюк Н.М.,
студентка ГВР-32 Навчально-наукового інституту водного господарства та
природооблаштування
Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне

ОЦІНКА РЕКРЕАЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ КОМПЛЕКСУ СТАВКІВ РИБОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Водні ресурси як один з головних чинників екологічного і соціального благополуччя будь-якого регіону є природною основою сталого економічного розвитку в умовах зростаючого рівня антропогенного навантаження на природне середовище. При використанні водних ресурсів необхідно дотримуватися умов раціонального та комплексного природокористування, тобто забезпечення економічного використання природних ресурсів і умов, їх охорону та відтворення з урахуванням не тільки сучасних, але й майбутніх інтересів господарства, що розвивається, та збереження здоров'я людей.

Метою наших досліджень є визначення можливості використання корисних властивостей і умов комплексу ставків рибогосподарського призначення, які розташовані біля с.Мирне Костопільського району Рівненської області для рекреаційного використання. Рекреація характеризує не тільки процес і заходи щодо відновлення сил людини, але і той простір, в якому це відбувається. Рекреаційне природокористування яке планується має забезпечити три основні функції: соціальну, економічну і природоохоронну. Соціальна функція рекреаційного природокористування – це задоволення специфічних потреб місцевого населення і прилеглих територій у відпочинку, оздоровленні, спілкуванні з природою, що сприяє зміцненню фізичного і духовного здоров'я суспільства. Економічна функція полягає, головним чином, у можливості розширення сфери застосування праці і прискорення розвитку соціальної і виробничої інфраструктури на територіях інтенсивного рекреаційного природокористування. Природоохоронна функція полягає в попередженні деградації природних рекреаційних комплексів під впливом антропогенної діяльності, в тому числі і рекреаційної.

При розгляді можливості рекреаційного природокористування необхідно насамперед визначити оцінку рекреаційної привабливості існуючого комплексу ставків рибогосподарського призначення. Оцінка рекреаційної привабливості характеризується значною залежністю від типу і якісного стану природного середовища: географічне положення, просторова організація, морфометричні показники, заходи, що гарантують безпеку відпочинку на воді, а також збереження водних екосистем в умовах антропогенного впливу [1].

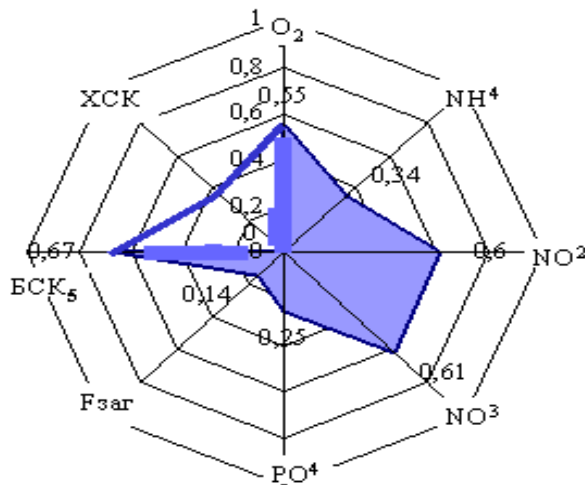
Оцінку комплексу ставків рибогосподарського призначення для потреб рекреації проведено за комплексом показників які характеризують як самі стави так і прилеглу територію. Став №1, №2 та №3 розташовані в долині потічка без назви (меліоративного каналу МК-2 системи "Печалівка"), є лівою притокою р. Зульня (басейн р.Горинь). Стави розташовані біля с.Мирне Костопільського району Рівненської області. Джерелом живлення є поверхневі, підземні води та атмосферні опади. Основні морфометричні дані наведено в табл.1.

Також була проведена порівняльна оцінка привабливості ставків зв показниками фактичної рибопродуктивності водних живих ресурсів за видами (кг/га), що важливо для посилення рекреаційної привабливості водного о'єкту.

Таблиця 1. Морфометричні показники ставків та їх фактична рибопродуктивність

Показник	Номер ставка		
	1	2	3
Морфометричні показники:			
площа водног дзеркала, га	1,89	1,76	2,41
об'єм води при НПВ, тис м куб.	20,8	23,8	33,7
максимальна глибина, м	1,9	2,1	2,2
середня глибина, м	1,1	1,3	1,4
Фактична рибопродуктивність водних живих ресурсів за видами (кг/га):			
карась сріблястий	37,0	39,8	41,5
короп	26,4	22,7	24,9
окунь	31,7	34,1	33,2

Територія розташована в межах геоморфологічної структури Березнівської денудаційної рівнини Волино-Подольської плити. Заплава річки слабо заболочена, рівнинна, має значну кількість замкнених понижень-"блюдець". У гідрогеологічному відношенні – це Волино-Подольський артезіанський басейн на крейдяній основі. Прилегла до ставків територія вкрита лісами, слабозаболочена.

Оцінка якості води у ставках проводилась за показниками сольового складу, трофосапробіологічних (еколого-санітарних) показників специфічних речовин токсичної дії.

Всі показники оцінювалися відповідно до значень ГДК об'єктів рибогосподарського призначення ($A=C_{\phi}/C_{гдк}$). Як свідчать результати обстежень (рис.1) всі показники мали значення менше ніж одиниця, що свідчить про високу якість води.

Оцінка рекреаційних властивостей ставків для масового відпочинку проведена за комплексом показників як кожного із ставків, так і прилеглої до них території [2] (табл. 2).

Рис. 1. Якість ставкової води за показником $A=C_{\phi}/C_{гдк}$

Таблиця 2. Оцінка рекреаційних властивостей комплексу ставків

Показник	a_i	Номер ставка		
		1	2	3
Дно водойм	0,12	1/0,12	1/0,12	1/0,12
Ширина мілководдя, м	0,08	4/0,32	5/0,4	5/0,4
Площа прибережної культурної зони, м ² /чол	0,15	2/0,30	3/0,45	3/0,45
Якість води	0,15	5/0,75	5/0,75	5/0,75
Водна фауна	0,10	4/0,4	4/0,4	4/0,4
Прибережна рослинність	0,12	5/0,6	4/0,48	4/0,48
Естетика ландшафту	0,08	4/0,32	3/0,24	3/0,24
Площа акваторії, м ² /чол	0,1	4/0,4	4/0,4	5/0,5
Історико-культурні пам'ятники	0,05	1/0,05	1/0,05	1/0,05
Рівень благоустрою	0,05	3/0,15	4/0,20	4/0,20
Сума	1,0	33/3,41	34/3,61	35/3,83

Всі показники привабливості кожного водного об'єкту оцінювалися за п'ятибальною шкалою. Крім того використано ваговий коефіцієнт значущості кожного окремого показника. Значення вагових коефіцієнтів коливалось в межах від 0,05 (наявність на прилеглий території історико-культурних пам'ятників та сучасний рівень благоустрою) до 0,15 (площа прибережної культурної зони, м²/чол та якість води). Розрахунок рекреаційних властивостей ставків ($O_{рвс}$) було проведено за формулою

$$O_{рвс} = \sum (a_i Z_{пп} + a_2 Z_{пп} + a_3 Z_{пп} + \dots + a_n Z_{пп}) / \sum (a_1 + a_2 + a_3 + \dots + a_n), \quad (1)$$

де a_i – ваговий коефіцієнт значущості кожного окремого показника, $Z_{пп}$ – значення показника значущості (1,2...5 балів). За комплексом морфометричних, гідрохімічних, естетичних, тощо показників (табл1, 2, рис.1) зроблено спробу оцінити рекреаційну придатність ставків № 1, 2, 3 рибогосподарського призначення з метою організації аматорської риболовлі, водно-спортивно-туристських і купально-пляжних видів рекреації.

Проведена оцінка свідчить про те, що найбільш пристосованим для потреб рекреації на теперішній час є ставок № 3 з узагальненою оцінкою 3,85. При цьому дана методика оцінки дозволяє розробити комплекс першочергових заходів щодо підвищення рекреаційної привабливості території прилеглої до комплексу ставків.

Література:

1. Ільїн Л. В. Рекреаційні оцінювання природного потенціалу водойм Українського Полісся / Л. В. Ільїн, Д. І. Каліновський, О. В. Ільїна // Географія та туризм : наук. зб. – 2010. – Вип. 9. – С. 65–70
2. Яковлев С.В., Прозоров И.В., Иванов Е.Н., Губий Н.Г. Рациональное использование водных ресурсов: Учебник для вузов. – М.: «Высшая школа», 1991. – 400 с.